

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ

Factors Affecting Student Retention at Attawit Commercialtechnology College

วิชาญ หงษ์บิน¹ และ พัชรโรจน์ กมลโรจน์ศิริ²

Wichan Hongbin¹ and Pattaroj Kamonrojsiri²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเซาท์อีสต์บางกอก

Master of Education Degree (Educational Administration), Southeast Bangkok University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹wichan.h@gmail.com

Received September 29, 2025; Revised October 27, 2025; Accepted March 11, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการคงอยู่ของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ และ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ เป็นการวิจัย เชิงปริมาณ ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคงอยู่ของนักศึกษาเป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 308 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน, การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า พบว่า

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ระดับการคงอยู่ของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($M = 4.68$, $SD = 0.46$) และปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญในระดับสูง

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการคงอยู่ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .63$, $p < .001$)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การคงอยู่ได้ คือ ด้านผู้เรียน ครู สังคม และการเงิน สามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 52.6 ($Adjusted R^2 = .526$)

องค์ความรู้แสดงถึงพลวัตการคงอยู่ของนักศึกษาในบริบทอาชีวศึกษาเอกชน โดยมีปัจจัยด้านผู้เรียนและครูเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักเชิงบวก ปัจจัยด้านการเงินเป็นปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น ขณะที่ปัจจัยด้านสังคม อาจส่งผลเชิงลบหากขาดการชี้นำที่เหมาะสม สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษาได้

คำสำคัญ: การคงอยู่ของนักศึกษา; ปัจจัยที่ส่งผล; วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

This Article aimed to study (1) examine the level of student retention. (2) investigate factors related to student retention. (3) analyze the relationship between these factors and retention and (4) identify factors that predicted student retention at Attawit Commercial Technology College. The study was conducted at Attawit Commercial Technology College with a sample of 308 students from the 2025 academic year, selected via stratified random sampling. A questionnaire was used as the research instrument. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that;

1. The results of the research objective 1 and 2 found that the overall level of student retention was very high level ($M = 4.68$, $SD = 0.46$) and related factors were perceived as highly important. The teacher factor was rated as most important, followed by the student and social factors.

2. The results of the research objective 3 showed that the related factors had a high level of positive relationship with student retention with statistical significance ($r = .63$, $p < .001$).

3. The results of the research objective 4 found that there were 4 factors that could predict retention: learner, teacher, social, and financial factors. Together, they explained 52.6 percent of the variance ($Adjusted R^2 = .526$).

The new knowledge from this study illustrated the dynamics of student retention in a private vocational context. It identified student and teacher factors as the primary positive drivers and the financial factor as a necessary supporting condition, whereas the social factor could be a negative predictor without proper guidance. These findings served as a direct guideline for developing strategies to enhance student retention.

Keywords: Student Retention; Affecting Factor; Private Vocational College

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ต้องการกำลังคนที่มีทักษะฝีมือเฉพาะทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2565, p.1) อย่างไรก็ตาม ปรัชญาการคงอยู่ของนักศึกษา (Student Retention) ยังคงเป็นความท้าทายสำคัญใน

ระดับนานาชาติ (European Training Foundation, 2562, p.1) และทวีความน่ากังวลในบริบทของประเทศไทย ดังที่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equitable Education Fund, 2567, p.1) ได้รายงานว่านักศึกษา อาชีวศึกษามีอัตราการหลุดออกจากระบบสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย

งานวิจัยส่วนใหญ่ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลการคงอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยของรัฐ ขนาดใหญ่เป็นหลัก ทำให้ยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับพลวัตของปัจจัยเหล่านี้ในบริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เอกชนขนาดกลางในเมือง ที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักศึกษา วัฒนธรรมองค์กร และ แรงกดดันทางการเงินที่ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกกว่าปัจจัยด้านสังคมอาจทำหน้าที่เป็นแรงขับ หรือแรงฉุดอย่างไรภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีสิ่งเร้าภายนอกสูง การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว ด้วยการศึกษาระบบปริมาณเชิงระบบ พร้อมสังเคราะห์บทบาทเชิงบวกและเชิงลบของปัจจัยทุกมิติในบริบท เฉพาะของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในเขตเมืองอย่างครบถ้วน

ปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของระบบอาชีวศึกษาไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนมากถึง 137,704 คน ในปี การศึกษา 2566 ตามรายงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equitable Education Fund, 2567, p.1) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหาการคงอยู่ของนักศึกษาเป็นความท้าทายระดับชาติที่ไม่ได้จำกัดอยู่ เฉพาะสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ในบริบทนี้ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนการ ซึ่งเป็นสถาบันอาชีวศึกษา เอกชน ก็เผชิญกับปัญหาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่องเช่นกัน ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อทั้งคุณภาพการจัดการศึกษา งบประมาณ และภาพลักษณ์ของวิทยาลัย จากสถานการณ์ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาปัจจัยเชิงลึกที่ส่งผลการคงอยู่ของ นักศึกษา เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา 2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อการคงอยู่ของนักศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ และ 4) เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนการโดยดำเนินการวิจัย ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2568 ถึง สิงหาคม 2568 ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา จำนวน 315 คน จากประชากรนักศึกษา 1,735 คน ปีการศึกษา 2568 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์ พัฒนการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ การศึกษาจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านผู้เรียน ครอบครัว ครู สถานศึกษา สังคม และการเงิน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจศึกษาต่อของนักศึกษา ซึ่งถือเป็นการ คงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัย

บทความวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจสถานการณ์ ปัจจัย และผลกระทบของ การคงอยู่ของนักศึกษาอาชีวศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งจะช่วย เติมเต็ม ช่องว่างทางองค์ความรู้ในด้านนี้โดยตรง ผลลัพธ์จะเป็นประโยชน์ต่อวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนการ

การในการพัฒนาแนวทางบริหารจัดการเพื่อเพิ่มอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในภาพรวมงานวิจัยนี้ยังเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ ช่วยให้สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนเข้าใจปัจจัยสำคัญ และสามารถออกแบบกลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อรักษาการคงอยู่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในวงกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเงิน อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีความสัมพันธ์ เชิงบวกต่อการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเงิน อย่างน้อย 1 ปัจจัย ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พนิชยการ

การทบทวนวรรณกรรม

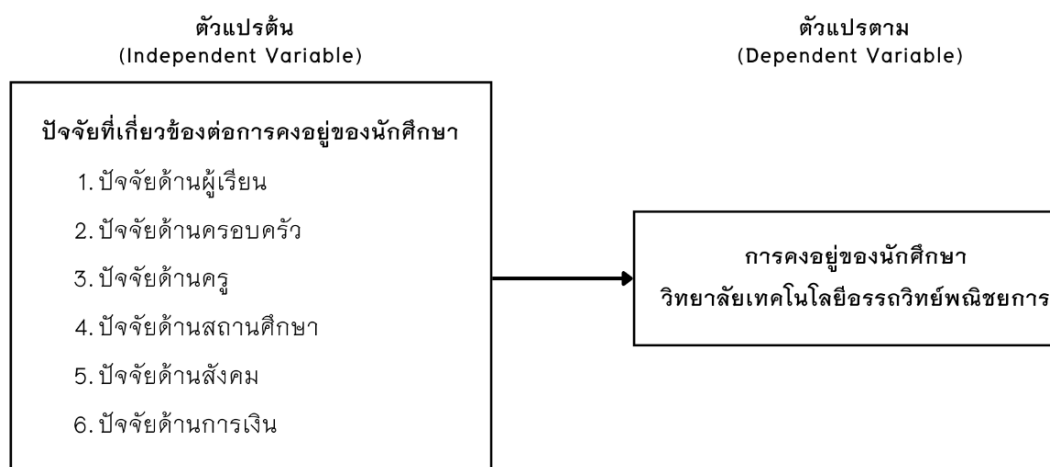
แนวคิดเกี่ยวกับการคงอยู่ของนักศึกษาเริ่มต้นจาก Tinto (1975, pp.89–125) ซึ่งได้นำเสนอแบบจำลองต้นแบบที่อธิบายว่าการคงอยู่เป็นกระบวนการระยะยาวจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษา กับประสบการณ์ในสถานศึกษา โดยเน้นการบูรณาการทั้งทางวิชาการและสังคม ยิ่งนักศึกษามีการบูรณาการสูงมากเท่าใด ก็จะมีแนวโน้มที่จะสำเร็จการศึกษาสูงตามไปด้วย ต่อมาใน Tinto (1993, p.39) ได้ต่อยอดแนวคิด โดยยังคงเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายและความผูกพันกับสถาบันการศึกษาว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การคงอยู่ โดย Bean (1980, pp.155–187) ได้พัฒนาแบบจำลองโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการลาออกจากงานในองค์กร และขยายขอบเขตจากแนวคิดของ Tinto โดยเชื่อว่าปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของนักศึกษาไม่ได้มีเพียงปัจจัยภายในเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัจจัยแวดล้อมภายนอก เช่น

ภาระผูกพันในครอบครัว โอกาสในการได้งานทำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยทางการเงิน Bean เน้นย้ำความสำคัญของ ความตั้งใจที่จะลาออก (Intent to Leave) ซึ่งเกิดจากความไม่พึงพอใจ และถือเป็นตัวทำนายพฤติกรรมลาออกได้ดีที่สุดในทำนองเดียวกัน Astin (1984, pp.297–308) ได้เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วม (Involvement) โดยกล่าวว่ายิ่งนักศึกษามีส่วนร่วมมากเท่าใดก็จะยิ่งเรียนรู้และพัฒนาได้มากขึ้นเท่านั้น ทฤษฎีนี้ชี้ว่าสถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา โดยประสบการณ์ที่นักศึกษารู้สึกว่าตนมีความสำคัญ ได้รับการยอมรับ นับถือ และการสนับสนุนในสภาพแวดล้อมนั้น เป็นผลโดยตรงจากการบูรณาการทางสังคมที่ประสบความสำเร็จ (Strayhorn, 2019, p.4) และจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการคงอยู่ของนักศึกษาเป็นผลจากอิทธิพลของหลายปัจจัยร่วมกัน โดย Bean (1980, pp.155–187), AL-Dossary (2008, pp.258–261), Chuchuen (2561, pp.14–25), Niyada (2562, pp.75–76), Pattanachoke (2563, pp.71–72), Sunya (2564, pp.70–71), Lalida (2566, pp.54–55) และ Sivili and Baysah (2024, pp.30–39) ได้ระบุปัจจัยที่สอดคล้องกันครอบคลุม 6 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านครู ด้านสถานศึกษา ด้านสังคม และด้านการเงิน

สรุปการทบทวนวรรณกรรมนี้แสดงให้เห็นพัฒนาการของแนวคิดการคงอยู่ของนักศึกษา จากการเน้นการบูรณาการภายในสถาบันโดย Tinto สู่การรวมบริบทภายนอกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดย Bean และ Astin ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ระบุ 6 ปัจจัยหลัก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการสำรวจในบริบทเฉพาะของวิทยาอาชีวศึกษาเอกชนขนาดกลางในเขตเมือง การวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาในบริบทนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายและการปฏิบัติของสถานศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด ทฤษฎีของ Tinto (1993, p.39), Bean (1980, pp.155–187) และ Astin (1984, pp.297–308) ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ของนักศึกษา 6 ปัจจัย และตัวแปรตาม คือการคงอยู่ของนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัยคือ วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณิทธิพิณชัยการ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณิทธิพิณชัยการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,735 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp.607–610) ได้ตัวอย่างจำนวน 315 คน และคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน ตามระดับชั้นปี การศึกษา จากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากรายชื่อนักศึกษาในแต่ละชั้นภูมิ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมพิจารณา จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00) และนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ .94 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 ด้านครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 ด้านครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 ด้านสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ด้านสังคม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 และด้านการเงิน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 ตามลำดับ

หลังจากที่เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพและได้รับอนุญาตจากผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงผ่านการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม

พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์แจกจ่ายให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาและสามารถนำไปวิเคราะห์ได้จำนวน 308 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.78

จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการคงอยู่ของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การคงอยู่ของนักศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ($n = 308$)

ตัวแปร	M	SD	ระดับความคิดเห็น
การคงอยู่ของนักศึกษา	4.68	0.44	สูงมาก
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่	4.40	0.47	สูง
1. ปัจจัยด้านผู้เรียน	4.45	0.43	สูง
2. ปัจจัยด้านครอบครัว	4.35	0.63	สูง
3. ปัจจัยด้านครู	4.49	0.55	สูง
4. ปัจจัยด้านสถานศึกษา	4.36	0.60	สูง
5. ปัจจัยด้านสังคม	4.45	0.56	สูง
6. ปัจจัยด้านการเงิน	4.29	0.60	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการคงอยู่ของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($M = 4.68$, $SD = 0.44$) โดยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันอย่างชัดเจน สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการคงอยู่ของนักศึกษา พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษาให้ความสำคัญอยู่ในระดับสูง ($M = 4.40$, $SD = 0.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับ ปัจจัยด้านครู มากที่สุด ($M = 4.49$, $SD = 0.55$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้เรียน ($M = 4.45$, $SD = 0.43$) และปัจจัยด้านสังคมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($M = 4.45$, $SD = 0.56$) ตามด้วยปัจจัยด้าน

สถานศึกษา ($M = 4.36$, $SD = 0.60$) ปัจจัยด้านครอบครัว ($M = 4.35$, $SD = 0.63$) และปัจจัยด้านการเงิน ($M = 4.29$, $SD = 0.60$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 6 ด้าน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) กับการคงอยู่ของนักศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ($n = 308$)

ตัวแปร	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5	6	7
1. การคงอยู่ของนักศึกษา	4.68	0.44	—						
2. ปัจจัยด้านผู้เรียน (X_1)	4.45	0.43	.70**	—					
3. ปัจจัยด้านครอบครัว (X_2)	4.35	0.63	.41**	.57**	—				
4. ปัจจัยด้านครู (X_3)	4.49	0.55	.59**	.71**	.48**	—			
5. ปัจจัยด้านสถานศึกษา (X_4)	4.36	0.60	.49**	.68**	.55**	.77**	—		
6. ปัจจัยด้านสังคม (X_5)	4.45	0.56	.45**	.68**	.54**	.73**	.76**	—	
7. ปัจจัยด้านการเงิน (X_6)	4.29	0.60	.52**	.63**	.67**	.67**	.68**	.64**	—

** $p < .001$.

จากตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่า การคงอยู่ของนักศึกษา (Y) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการคงอยู่ของนักศึกษา กับปัจจัยรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน (X_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงที่สุด ($r = .70$) ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาที่รับรู้ตัวตนเองมีความพร้อม มีแรงจูงใจ และมีทักษะการเรียนรู้ที่ดี มีแนวโน้มที่จะมีความตั้งใจศึกษาต่อในระดับสูง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครู (X_3) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .59$) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการสอนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะศึกษาต่อของนักศึกษาตามด้วย ปัจจัยด้านการเงิน (X_6) ($r = .52$) ปัจจัยด้านสถานศึกษา (X_4) ($r = .49$) ปัจจัยด้านสังคม (X_5) ($r = .45$) และปัจจัยด้านครอบครัว (X_2) ($r = .41$) ตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการคงอยู่ของนักศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าปัจจัยด้านผู้เรียน ครู สังคม และการเงิน เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การคงอยู่ของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรที่ศึกษา	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
ค่าคงที่ (Constant)	1.616	0.172		9.364	<.001*
ปัจจัยด้านผู้เรียน (X_1)	.587	0.059	.605	9.962	<.001*
ปัจจัยด้านครู (X_3)	.175	0.050	.231	3.507	<.001*
ปัจจัยด้านสังคม (X_5)	-.155	0.047	-.205	-3.284	0.001*
ปัจจัยด้านการเงิน (X_6)	.084	0.039	.120	2.129	0.034**

$R = .729$, $R^2 = .532$, $Adjusted\ R^2 = .526$, $F(4, 303) = 86.166$, $SE_{est} = .288$

* $p < 0.01$. ** $p < 0.05$.

จากตารางที่ 3 พบว่า มีปัจจัย 4 ด้านที่ถูกเลือกเข้าสู่โมเดลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านการเงิน โดยสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของการคงอยู่ของนักศึกษาได้ร้อยละ 52.6 ($Adjusted\ R^2 = .526$) เมื่อพิจารณาอิทธิพลของแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ($\beta = .605$) มีอิทธิพลเชิงบวกในการพยากรณ์การคงอยู่ของนักศึกษาสูงที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครู ($\beta = .231$) และ ปัจจัยด้านการเงิน ($\beta = .120$) ซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวกเช่นเดียวกัน ในทางตรงกันข้าม พบว่า ปัจจัยด้านสังคม ($\beta = -.205$) เป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลเชิงลบต่อการคงอยู่ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ สำหรับปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสถานศึกษาไม่ถูกเลือกเข้าสู่โมเดลนี้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับการคงอยู่ของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยความตั้งใจแน่วแน่นี้มิได้เกิดขึ้นโดยลำพัง แต่อาจเป็นผลมาจากการที่วิทยาลัยมุ่งมั่นในการดูแลสวัสดิภาพของนักศึกษา (Braxton et al., 2014, pp.1-18) และส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับสถาบัน นักศึกษาจะรับรู้ได้ถึงการสนับสนุนและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมให้เกิดความตั้งใจที่จะศึกษาต่อ (Intent to Persist) อันเป็นตัวทำนายพฤติกรรมคงอยู่ที่ทรงพลังที่สุด (Bean, 1980, pp.155-187) สอดคล้องกับ Tinto (1993, p.39) ได้เน้นย้ำว่า การที่นักศึกษามีความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายและความผูกพันต่อสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การคงอยู่ ดังนั้นการที่นักศึกษารับรู้ว่าคุณภาพมีความมุ่งมั่นในการดูแลสวัสดิภาพของพวกเขา (Strayhorn, 2019, p.4) ย่อมส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและความตั้งใจที่จะศึกษาจนสำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ Pusapanich et al. (2566) ที่กล่าวว่า การคงอยู่ของนักศึกษา คือ ความตั้งใจที่จะศึกษาจนสำเร็จการศึกษา การที่สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยสนับสนุนให้นักศึกษามีความตั้งใจแน่วแน่ จึงเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะปัจจัยด้านครูที่มีความสำคัญในระดับสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในบริบทของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ครูมีบทบาทที่สำคัญ โดยไม่ได้มีเพียงหน้าที่สอนอย่างเดียว แต่ยังเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ และผู้สนับสนุนสื่อ ทักษะ และกิจกรรมที่ทำให้การศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตามความต้องการของตลาดแรงงาน และสังคมในยุคปัจจุบันด้วย บทบาทที่หลากหลายและครอบคลุมนี้ทำให้ครูกลายเป็นแกนหลักในการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันของนักศึกษาต่อวิทยาลัยโดยตรง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการคงอยู่ในระบบการศึกษาของนักศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนกรอบแนวคิดของ Tinto (1975, pp.89–125) ที่อธิบายว่าการคงอยู่ของนักศึกษาเป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับคณาจารย์เป็นส่วนสำคัญของการบูรณาการทั้งทางวิชาการและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sivili and Baysah (2024, pp.30–41), Sunya (2564, pp.70–71) และ Saengkunnatham and Prachongchit (2566, pp.65–80) ที่พบว่าปัจจัยด้านผู้เรียน ครอบคลุมครู สถานศึกษา สังคม และการเงินล้วนมีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา ซึ่งสะท้อนว่าการคงอยู่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่เป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษาทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยปัจจัยด้านผู้เรียนมีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือปัจจัยด้านครู ขณะที่ปัจจัยด้านการเงิน สถานศึกษา และสังคม มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์ปานกลางแต่ต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำหรับนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ความพร้อมและแรงจูงใจของผู้เรียนเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาให้สำเร็จลุล่วง และการปฏิสัมพันธ์ภายในสถานศึกษามีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยจากครอบครัว แต่การสนับสนุนจากครอบครัวก็ยังคงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีการคงอยู่ของ Tinto (1975, pp.89–125) และ Bean (1980, pp.155–187) ที่อธิบายว่าประสบการณ์และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ล้วนมีความเชื่อมโยงกับความตั้งใจในการศึกษาต่อ โดยเฉพาะความพร้อมและแรงจูงใจของนักศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาให้สำเร็จลุล่วง (AL-Dossary, 2008, pp.258–261) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rumpoo et al. (2566, pp.119–132), Sivili and Baysah (2024, pp.32–33) และ Strayhorn (2019, p.4) ที่พบว่า การคงอยู่ของนักศึกษาเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยหลายประการ และความพร้อมส่วนบุคคลรวมถึง

การบูรณาการทางวิชาการและสังคมมีส่วนสำคัญต่อการคงอยู่ รวมถึงงานวิจัยของ Chuchuen (2561, pp.14–25), Pattanachoke (2563, p.33), Niyada (2562, pp.75–76) และ Sunya (2564, pp.70–71) ที่พบว่าปัจจัยทั้งด้านผู้เรียน ครู สถานศึกษา การเงิน สังคม และครอบครัวล้วนส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการคงอยู่ของนักศึกษาเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยหลายประการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ครู สังคม และการเงิน ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยด้านผู้เรียนมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = .605$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนในสาขาที่มุ่งสู่การประกอบอาชีพที่ชัดเจน ดังนั้นแรงจูงใจภายในและความมุ่งมั่นส่วนตัว (Intrinsic Motivation & Commitment) จึงเป็นเครื่องยนต์หลักที่ขับเคลื่อนพวกเขาให้ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ และเป็นการยืนยันว่า ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะดีเพียงใด หากตัวนักศึกษาขาดเป้าหมายและความมุ่งมั่น โอกาสที่จะคงอยู่ก็น้อยลง สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะเฉพาะบุคคล (Individual Attributes) และความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย (Goal Commitment) ของ Tinto (1993, p.39) ซึ่งระบุว่าสิ่งที่นักศึกษาติดตามติดตัวมา เช่น แรงจูงใจ เป้าหมายในอาชีพ และความพร้อม เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของกระบวนการทั้งหมด ในทำนองเดียวกับแนวคิดของ Astin (1984, pp.297–308) ที่อธิบายว่าลักษณะของนักศึกษาเมื่อแรกเข้าเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และการพัฒนา สำหรับปัจจัยด้านครูส่งผลเชิงบวกเป็นลำดับรองลงมา ($\beta = .231$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระบบอาชีวศึกษามุ่งเน้น การสอนในภาคปฏิบัติ ครูไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้บรรยาย แต่เป็นโค้ชและผู้ถ่ายทอดทักษะโดยตรง ความสัมพันธ์ที่ดี ความใส่ใจ และความสามารถในการสอนของครู จะส่งผลโดยตรงต่อความมั่นใจ และความรู้สึกมีคุณค่าของนักศึกษา นักศึกษาจะรับรู้ได้ว่าตนเองทำได้และมีคนคอยสนับสนุนซึ่งเป็นแรงผลักดันเชิงบวกที่ทรงพลัง สอดคล้องกับทฤษฎีการบูรณาการทางวิชาการ (Academic Integration) ของ Tinto (1975, pp.89–125) และ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับคณาจารย์ (Student-Faculty Interaction) ของ Astin (1984, pp.297–308) ที่ระบุว่า ครูคือ ตัวแทนที่ใกล้ชิดที่สุดของสถานศึกษาที่นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์ด้วย เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Rumpoo et al. (2566, pp.119–132) ที่พบว่าคุณภาพการสอนและความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักศึกษา รวมถึงการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันกับสถาบัน ดังนั้นปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านครูจึงเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักเชิงบวก (Primary Drivers) เพราะทั้งสองปัจจัยนี้สะท้อนถึงประสบการณ์โดยตรงและปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่นักศึกษาสัมผัสได้จริง ส่งผลต่อความรู้สึกความมุ่งมั่นในแต่ละวันมากที่สุด

สำหรับปัจจัยด้านการเงินส่งผลเชิงบวกแต่มีอิทธิพลน้อยที่สุดในสมการ ($\beta = .120$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยาลัยมีระบบสนับสนุน เช่น ระบบผ่อนชำระค่าธรรมเนียมการเรียนและมีหน่วยงานให้ข้อมูลด้านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โดยตรง ทำให้ช่วยบรรเทาความกดดันได้ดี ปัจจัยด้านการเงินจึงไม่ใช่ตัว

แปรหลักในการจำแนกการคงอยู่ของนักศึกษา อำนาจพยากรณ์จึงย้ายไปสู่ปัจจัยด้านประสบการณ์และความมุ่งมั่นส่วนบุคคล สอดคล้องกับ Bean (1980, pp.155–187) ที่มองว่าเงินเป็นแรงกดดันภายนอกซึ่งบังคับให้นักศึกษาออกได้โดยตรง ในทำนองเดียวกับ Pattanachoke (2563, p.33) ที่ยืนยันว่าปัญหาการเงินส่งผลต่อการออกกลางคัน ดังนั้นปัจจัยด้านการเงินจึงเป็นเพียงปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นมากกว่าปัจจัยขับเคลื่อนหลัก

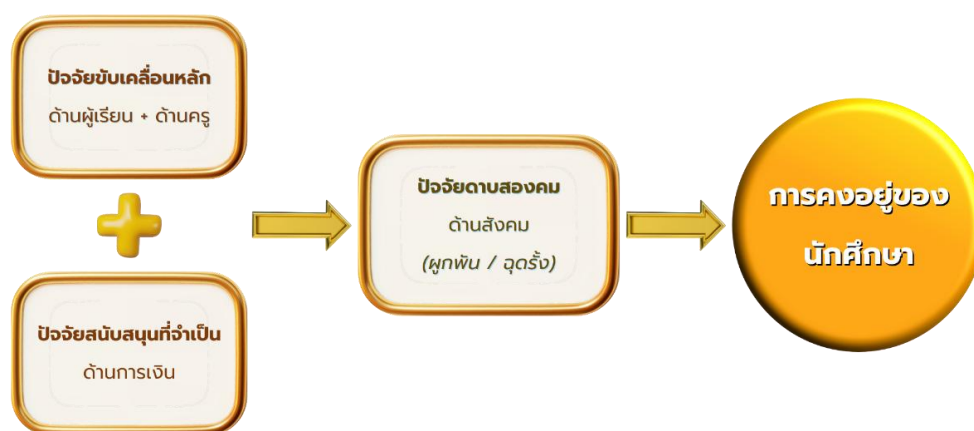
ส่วนปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลเชิงลบ ($\beta = -.205$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่อยู่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีสูง ประกอบกับวิทยาลัยตั้งอยู่ในเขตเมืองหลวง ซึ่งมีสิ่งร่ำและกิจกรรมสันทนาการมากมายนอกเหนือจากการเรียน และการที่ค่าสหสัมพันธ์เป็นบวก แต่ค่า Beta เป็นลบ ($\beta = -.205$) เป็นข้อบ่งชี้สำคัญที่แสดงให้เห็นว่า การที่ค่าสหสัมพันธ์เป็นบวกอาจเป็นเพราะนักศึกษาให้ความสำคัญกับเพื่อน แต่เมื่อควบคุมอิทธิพลเชิงบวกของปัจจัยด้านผู้เรียนและด้านครูแล้ว ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหลือกลับส่งผลเชิงลบต่อการตัดสินใจคงอยู่ในวิทยาลัย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงลบดังกล่าว อาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการเรียน เช่น พฤติกรรมเที่ยวเตร่ ชักชวนกันไปหมกมุ่นกับอบายมุข ติดเกมส์ ร่วมมือกันรังแกนักศึกษาด้วยกันจนถูกลงโทษ ข้อค้นพบนี้เป็นการเพิ่มมุมมองในเชิงลึกให้กับทฤษฎีการบูรณาการทางสังคม (Social Integration) ของ Tinto (1975, pp.89–125) ที่ถูกมองในแง่บวกเป็นหลัก โดยผลวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพและทิศทางของการบูรณาการนั้นสำคัญกว่าปริมาณ สอดคล้องกับแนวคิดแรงดึงดูดภายนอก (Pull Factor) ของ Bean (1980, pp.155–187) ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มเพื่อนสามารถทำหน้าที่เป็นแรงดึงดูดให้นักศึกษาออกจากเป้าหมายทางการศึกษาได้ และสะท้อนถึงแนวคิด Sense of Belonging ของ Strayhorn (2019, p.4) ที่ชี้ให้เห็นว่า แม้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่หากปฏิสัมพันธ์นั้นไม่ได้ถูกชี้นำไปในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายทางวิชาการของสถาบัน (Academic Goal Congruence) ก็อาจเปลี่ยนเป็นปัจจัยจุดรั้งแทนที่จะเป็นปัจจัยส่งเสริมได้ในทำนองเดียวกับงานวิจัยของ Chuchuen (2561, pp.14–25) และ Phochchong and Cheerapatdhanadhorn (2564, pp.36–47) ที่พบว่า ปัจจัยทางสังคมสามารถส่งผลกระทบเชิงลบต่อการ คงอยู่ของนักศึกษาได้เช่นกัน ดังนั้นปัจจัยด้านสังคม จึงอาจส่งผลเชิงลบหากขาดการชี้นำที่เหมาะสม เพราะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นดาบสองคม พลังของกลุ่มเพื่อน (Peer Influence) นั้นมีสูง หากปฏิสัมพันธ์นั้นมุ่งไปสู่กิจกรรมที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ ก็ะกลายเป็นปัจจัยจุดรั้ง ที่มีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

สำหรับปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสถานศึกษา แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการคงอยู่ แต่ไม่ถูกเลือกในโมเดลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครอบครัวได้สะท้อนผ่านปัจจัยการเงินซึ่งมีอิทธิพลไปแล้ว อีกทั้งนักศึกษาอาชีวะอยู่ในวัยที่ต้องการอิสระ จึงให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์กับครูและกลุ่มเพื่อนมากกว่าการสนับสนุนจากครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chuchuen (2561, pp.14–25) ที่พบว่าครอบครัวมีอิทธิพลน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับปัจจัยด้านอื่น

ๆ ส่วนปัจจัยด้านสถานศึกษาไม่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา อาจเป็นเพราะวิทยาลัยได้รับการรักษามาตรฐานได้คงที่ จนกลายเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นักศึกษาคาดหวังและได้รับอยู่แล้ว การตีความนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Gaffoor and Van der Bijl (2019, pp.23–42) ซึ่งศึกษาในกลุ่มนักศึกษาอาชีวศึกษาเช่นกัน และพบว่า อิทธิพลของครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการสำเร็จการศึกษามากกว่าปฏิสัมพันธ์ในภาพรวมอื่น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในบริบทอาชีวศึกษา คุณภาพของปฏิสัมพันธ์เชิงบุคคลมีความสำคัญกว่าปัจจัยเชิงสถาบันในภาพกว้าง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

โมเดลองค์รวมเพื่อส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษา

ภาพที่ 2 โมเดลองค์รวมเพื่อส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษา

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้เป็นโมเดลเชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษา โดยโมเดลดังกล่าวอธิบายพลวัตของปัจจัยต่าง ๆ ในบริบทเฉพาะของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน หัวใจสำคัญของโมเดลนี้คือการค้นพบปัจจัยขับเคลื่อนหลัก (Primary Drivers) ที่ส่งผลเชิงบวกและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการคงอยู่ของนักศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความมุ่งมั่นและเป้าหมายส่วนตัว และปัจจัยด้านครู ที่สะท้อนถึงคุณภาพการสอนและความสัมพันธ์เชิงบวก ปัจจัยทั้งสองนี้เป็นประสบการณ์โดยตรงที่นักศึกษาสัมผัสได้ในชีวิตประจำวัน สำหรับปัจจัยด้านการเงิน ทำหน้าที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น (Necessary Supporter) กล่าวคือ ไม่ใช่ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักศึกษาอยากคงอยู่โดยตรง แต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ต้องมีเพื่อขจัดอุปสรรคทางการเงิน เมื่อเงื่อนไขนี้ได้รับการตอบสนองแล้ว อำนาจในการพยากรณ์จึงเปลี่ยนไปอยู่ที่ปัจจัยขับเคลื่อนหลักแทน ข้อค้นพบที่โดดเด่นที่สุดคือบทบาทของปัจจัยด้านสังคมที่เปรียบเสมือนดาบสองคม (Double-Edged Sword) แม้โดยทั่วไปจะสร้างความผูกพันให้นักศึกษา แต่หาก

ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนขาดการชี้นำที่เหมาะสมและไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ ปัจจัยนี้จะกลับกลายเป็นปัจจัยจุดรั้งที่ส่งผลเชิงลบต่อการคงอยู่ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่นี้จึงเสนอแนะว่า กลยุทธ์การส่งเสริมการคงอยู่ที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการ ที่ไม่ใช่แค่การดูแลปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่ต้องมุ่งเสริมสร้างปัจจัยขับเคลื่อนหลัก คือ ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านครู ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการความเสี่ยงจากปัจจัยด้านสังคมบนรากฐานของการสนับสนุนที่จำเป็นจากปัจจัยด้านการเงินอย่างบูรณาการ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจของนักศึกษาและคุณภาพการสอนควบคู่กับปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับครู เป็นปัจจัยหลักที่ส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto (1993, p.39) ในขณะเดียวกันปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่สร้างสรรค์กลับเป็นอุปสรรคสำคัญ ตามแนวคิดของ Astin (1984, pp.297–308) ที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ ด้านครอบครัวและสถานศึกษา แม้มีความสัมพันธ์เชิงบวก แต่มีลักษณะเป็นปัจจัยพื้นฐานมากกว่าตัวกำหนดโดยตรงต่อการตัดสินใจคงอยู่ ดังนั้น การเสริมสร้างการคงอยู่ควรมุ่งที่การพัฒนาแรงจูงใจภายใน การยกระดับบทบาทครูในฐานะผู้สร้างแรงบันดาลใจ และการจัดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ประโยชน์เชิงนโยบาย วิทยาลัยควรกำหนดให้การคงอยู่ของนักศึกษาเป็นวาระสำคัญเชิงกลยุทธ์ โดยใช้ข้อมูลความสัมพันธ์เชิงบวกจากผลวิจัยในการจัดลำดับความสำคัญและพัฒนาโครงการให้เกิดผลกระทบสูงสุด โดยเน้นการพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวม (แรงจูงใจ ความมุ่งมั่น การมีส่วนร่วม) ควบคู่กับการพัฒนาครูและระบบสนับสนุน พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณอย่างบูรณาการเพื่อพัฒนาปัจจัยสำคัญทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียน ครู สังคม ครอบครัว สถานศึกษา และการเงิน รวมถึงทบทวนปรับปรุงนโยบายหลักสูตร และระบบบริการให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษา

1.2 ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ วิทยาลัยควรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยและจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อส่งเสริมความผูกพันอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องในด้านทักษะปฏิสัมพันธ์ การดูแลเอาใจใส่ และการให้คำปรึกษา เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและการเรียนรู้ รวมถึงพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างแรงจูงใจและทักษะชีวิต เช่น ชมรมวิชาชีพ ระบบ

เพื่อนช่วยเพื่อน และปรับปรุงระบบสนับสนุนทางการเงินให้เข้าถึงง่าย หลากหลาย และยืดหยุ่นตามความต้องการของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านครูเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลัก ขณะที่ปัจจัยด้านการเงินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น และปัจจัยด้านสังคมอาจเป็นปัจจัยจุดรั้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาแผนกลยุทธ์เชิงรุกในการรักษานักศึกษาให้คงอยู่ในระบบเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นประเด็นการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษา เพื่อทำความเข้าใจอิทธิพลเชิงลบของปัจจัยด้านสังคมในบริบทของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน และควรมี การวิจัยเปรียบเทียบระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนและของรัฐ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยด้านคุณภาพสถาบัน และการสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งช่วยให้เห็นภาพพลวัตการคงอยู่ของนักศึกษาได้ครบถ้วนมากขึ้น

References

- Al-Dossary, S. (2008). *A study of the factors affecting student retention at King Saud University, Saudi Arabia: Structural equation modelling and qualitative methods* [Doctoral dissertation, University of Stirling].
- Astin, A. W. (1984). Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Personnel*, 25(4), 297–308.
- Bean, J. P. (1980). Dropouts and turnover: The synthesis and test of a causal model of student attrition. *Research in Higher Education*, 12(2), 155–187. <https://doi.org/10.1007/BF00976194>
- Braxton, J. M., Doyle, W. R., Hartley, H. V. III, Hirschy, A. S., Jones, W. A. & McLendon, M. K. (2014). *Rethinking college student retention* (1st ed.). Jossey-Bass.
- Chuchuen, S. (2561). *Factors affecting absentee behavior of second-year vocational certificate students at Attawit Commercial Technology College* [Research report]. Attawit Commercial Technology College. <https://www.atc.ac.th/FileATC/ChuchuenS/>
- Equitable Education Fund. (2567, June 18). *Special Report: The Truth and Urgency of the Out-of-System Children's Situation in Thailand*. <https://www.eef.or.th/publication-white-paper/>

- European Training Foundation. (2019, February 22). *From school drop-out to a rewarding job: Vocational education counts*. <https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/school-drop-out-rewarding-job-vocational-education-counts>
- Gaffoor, A., & Van der Bijl, A. (2019). Factors influencing the intention of students at a selected TVET college in the Western Cape to complete their National Certificate (Vocational) Business Studies programme. *Journal of Vocational, Adult and Continuing Education and Training*, 2(2), 23–42. <https://journals.co.za/doi/10.14426/jovacet.v2i2.70>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Lalida, S. (2566). *Student Dropout Prediction: A Case Study of Chumphae Technical College* [Master's Independent Study, Thammasat University].
- Niyada, C. (2562). *Student Dropout Problem and Solutions in Chonburi Vocational College* [Master's Independent Study, Burapha University].
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2565, October). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. https://www.nesdc.go.th/wp-content/themes/plant3-child/assets/pdf/13/article_file_20230615134223.pdf
- Pattanachoke, C. (2563). *Factors affecting school dropout: the case of Thailand* [Master's Thesis, Chulalongkorn University].
- Phochchong, M. & Cheerapatdhanadhorn, P. (2564). Factors affecting dropout decision of vocational certificate students in Ayutthaya Vocational College. *Mahachulagajasara Journal*, 11(1), 36–47. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252696>
- Pusapanich, P., Kreausukon, P. & Homklin, T. (2566). The relationship between academic adjustment and persistence among the first year Chiang Mai University students: The serial mediating roles of psychological well-being and motivation. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 7(2), 119–133. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/cmujedu/article/view/267579>
- Rumpoo, K., Wongsangam, H. & Prataungthai, P. (2566). A study of exploratory factor analysis affecting retention of diploma students in the academic year 2021 at Songkhla Community College. *Institute of Vocational Education Southern Region 1 Journal*, 3(2), 119–132. http://kris.ives3.ac.th/kris/?page_id=973

- Saengkunnatham, J. & Prachongchit, S. (2566). Guidelines for Solving Dropout Problems at Government Vocational Educational Institutions in Chonburi Province. *Journal of Education Mahasarakham University*, 17(1), 65–80. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JOEMSU/article/view/1286/1014>
- Sivili, F. O. & Baysah, G. I. (2024). Examining the factors influencing student retention in higher education institutions in Liberia. *International Journal of Research and Scientific Innovation (IJRSI)*, 11(4), 30–41. <https://doi.org/10.51244/IJRSI.2024.1104003>
- Strayhorn, T. L. (2019). *College students' sense of belonging: A key to educational success for all students* (2nd ed.). Routledge.
- Sunya, C. (2564). *Guidelines for preventing dropout of students, vocational certificate of Phranakhon Si Ayutthaya Technical College* [Master's Thesis, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University].
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89–125. <https://doi.org/10.3102/00346543045001089>
- Tinto, V. (1993). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition* (2nd ed.). University of Chicago Press.